

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет психології та історії

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри

 Ключек Л.В.

« 28 » серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АРТТЕРАПІЯ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: «Психологія (практична психологія)»

Форма навчання : денна, заочна

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни: **Арттерапія**

розроблена на основі освітньо-професійної програми: «Психологія (практична психологія)» навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня (першого (бакалаврського)) за спеціальністю 053 Психологія

Розробник: Галушко Л. Я., доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від «__28__» серпня 2025 року № 1

В.о.завідувача кафедри практичної психології, доктор

психологічних наук, професор: Ключек Л. В.

Робоча програма навчальної дисципліни «Арттерапія» для студентів спеціальності 053 «Психологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. ЦДУ імені В. Винниченка, 2025 с. 22.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

2.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна/ за вибором	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки	
		4-й	4-й
Семестр			
7-й		7-й	
Загальна кількість годин – 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента –8	Освітня програма: Психологія (практична психологія)	16 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	6 год.
	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень	Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		54 год.	82 год.
		Вид контролю:	
Залік	Залік		

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: сформувати у студентів базові знання, вміння та навички, які є необхідними для здійснення ефективної психологічної роботи з категоріально-поняттєвим апаратом арттерапії у контексті науково-психологічної діяльності та практичної психологічної допомоги людині.

Завдання курсу «Арттерапія»:

1. Сформувати в психіці студентів когнітивні структури, що слугують відображенням арттерапевтичного процесу у формі специфічної змістової одиниці категоріально-поняттєвого апарату наукової психології.

2. Надати загальні відомості про основні напрямки розвитку психологічної науки і практики, в контексті реалізації яких здійснюються арттерапевтичні розробки у методологічному, концептуальному, методичному, емпіричному та безпосередньо-практичному планах.

3. Представити студентам найбільш суттєві теоретико-методичні та практичні аспекти істотних системоутворюючих компонентів структури сучасних арттерапевтичних розробок та їх взаємозв'язку.

4. Навчити студентів виробляти в себе вміння та формувати на їх основі навички практичного застосування своїх професійних знань, досвіду та якостей у контексті безпосереднього розв'язання ситуаційно-конкретизованих завдань, пов'язаних з арттерапією.

5. Продемонструвати якісну своєрідність, відповідні характерні риси та загальну специфіку арттерапії, як окремої, самостійної галузі психологічної науки та практики.

6. Згідно із вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані/закріплені такі компетентності:

Згідно із вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані/закріплені такі компетентності:

Загальні компетентності.

ЗК1. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у прикладних ситуаціях.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.

ЗК9. Здатність опрацьовувати та керувати проектами.

ЗК10. Спроможність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Спроможність володіти ключовими поняттями сучасних галузей арттерапії, істотні зв'язки між ними та основні методико-практичні напрямки їх емпіричної конкретизації та діяльнісної операціоналізації.

СК3. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

СК6. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

У результаті засвоєння матеріалу курсу «Арттерапія» студенти повинні *знати:*

- смислову структуру основних напрямків розвитку психологічної науки і практики, в контексті реалізації яких здійснюються арттерапевтичні розробки;
- ключові поняття сучасних галузей арттерапії, істотні зв'язки між ними та основні методико-практичні напрямки їх емпіричної конкретизації та діяльнісної операціоналізації;
- визначення та особливості використання методів і прийомів психологічної роботи з перфекційними феноменами – їх діагностики, корекції та конструктивного розвитку;
- особливості та ознаки конкретних проявів перфекції та реалізації механізмів її розвитку у функціонуванні психіки людини.

У результаті засвоєння матеріалу курсу «Арттерапія» студенти повинні **вміти:**

- пояснювати смислову структуру основних напрямків розвитку психологічної науки і практики, в контексті реалізації яких здійснюються арттерапевтичні розробки;
- визначати ключові поняття сучасних галузей арттерапії, істотні зв'язки між ними та основні методико-практичні напрямки їх емпіричної конкретизації та діяльнісної операціоналізації;
- використовувати методи і прийоми арттерапії у контексті здійснення діагностичних, корекційних та конструктивно розвивальних аспектів діяльності практичного психолога;
- відрізняти та диференціювати особливості та ознаки конкретних проявів перфекції та реалізації механізмів її розвитку у функціонуванні психіки людини;
- аналізувати динаміку детермінації, розвитку та реалізації перфекції;
- усвідомлено актуалізувати безпосередні власні прояви перфекції, рефлексувати їх особливості та адекватно реалізовувати їх втілення у професійній діяльності.
- аналізувати динаміку детермінації, розвитку та перфекції;
- усвідомлено актуалізувати безпосередні власні поведінкові прояви, рефлексувати їх особливості та адекватно реалізовувати їх втілення у професійній діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади використання арттерапії.

Тема 1. Базові визначення арттерапії.

Визначення арттерапії. Визначення базових понять арттерапевтичного процесу. Мета та завдання арттерапії. Принципи арттерапії. Функції арттерапії. Напрямки арттерапії.

Тема 2. Історія становлення арттерапії.

Філософські витоки арттерапії. Етапи історичного розвитку арттерапії. Науково-теоретична база сучасної арттерапії. Сучасні інноваційні концепції арттерапії. Науково-психологічні перспективи арттерапії.

Тема 3. Арттерапевтичні феномени та ефекти.

Визначення катарсису як арттерапевтичного феномену. Визначення сублімації як арттерапевтичного феномену. Визначення естетичного аспекту креативності як предмета арттерапії. Визначення психологічного механізму подолання формою змісту у витворі мистецтва. Креативність як психодинамічна основа арттерапії. Фасілітація самобутності як арттерапевтичний ефект. Розвивальний ефект в арттерапевтичній роботі.

Тема 4. Методичне забезпечення арттерапії.

Матеріально-технічне забезпечення арттерапевтичного процесу. Структурно-методичні аспекти арттерапії. Засоби арттерапії. Специфіка діагностики в арттерапії.

Тема 5. Зв'язок арттерапії з іншими теоретико-практичними галузями сучасної психології.

Арттерапевтичний зв'язок феномену синестезії та концепції синтезу мистецтв. Арттерапевтичні аспекти символдрами. Арттерапевтичні аспекти психодрами. Арттерапевтична сутність оповідальної структури самосвідомості. Діалектика художнього образу в арттерапевтичному процесі.

Тема 6. Основні етапи психологічного консультування з використанням методів арттерапії.

Мета психологічного консультування з використанням методів арттерапії. Арттерапевтичний простір. Особистісна готовність арттерапевта. Символізм продукту творчості клієнта. Сучасна історія розвитку арттерапії. Теорії арттерапії.

Тема 7. Арттерапевтична робота з дітьми і підлітками та дорослими, що пережили кризово-травматичні події

Арттерапія для дітей і підлітків. Структура проведення арттерапевтичного заняття з дітьми. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Окландер. Експресивно-творчі методики арттерапевтичної роботи з жертвами насильства. Арттерапія у роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство. Корекція страхів методами арттерапії.

Тема 8. Арттерапія в соціальній сфері

Арттерапевтична робота з людьми похилого віку. Арттерапія в роботі з правопорушниками. Використання арттерапії в роботі з бездомними. Арттерапевтична робота з людьми похилого віку.

Змістовий модуль II. Арттерапевтичні напрями в роботі психолога

Тема 9. Ізотерапія.

Особливості сприйняття продуктів творчості клієнтів в ізотерапії. Основні етапи ізотерапії. Ізотерапія з дітьми. Загальні уявлення про бібліотерапію. Бібліотерапевтичні техніки для вирішення ресурсних завдань. Можливості роботи з бібліотерапевтичними техніками.

Тема 10. Бібліотерапія. Казкотерапія.

Функції казок. Принципи та схема психологічного аналізу казок. Основні етапи психологічного аналізу казок. Фактори ефективності казко терапії. Можливості роботи з казками. Особливості казко терапії з дітьми.

Тема 11. Ігрова терапія. Піскова терапія. Загальні уявлення про ігрову терапію. Основні завдання ігрової терапії. Механізми психокорекційного впливу. Можливості ігрової терапії. Організація простору кабінету ігрової терапії. Загальні уявлення про піскову терапію. Механізми психокорекційного впливу. Можливості піскової терапії. Оснащення піскової терапії. Процес піскової терапії. Ключові характеристики піскових картин. Піскова терапія з дітьми.

Тема 12. Музикотерапія. Особливості роботи із маскою. Загальні уявлення про музикотерапію. Використання музикотерапії. Механізми психокорекційного впливу музики на людину. Музика та тілесні реакції. Кабінет для музикотерапії. Особливості використання музикотерапії із дітьми. Загальні уявлення про маскотерапію. Психологічні функції маски. Виготовлення масок та робота з ними. Робота з готовими масками.

Тема 13. Арттерапевтичний метод мандала. Створення мандал у якості психотерапевтичного прийому. Мандала як проєктивний засіб. Психологічний зміст форми. Використання мандали у психодіагностиці та психотерапії.

Тема 14. Арттерапевтичне резюме.

Опрацювання самовдосконалення в арттерапії. Опрацювання арттерапевтичних засобів самопізнання. Опрацювання психологічних бар'єрів та їх подолання в арттерапевтичному процесі. Опрацювання техніки психологічної безпеки в арттерапевтичному процесі. Моделювання сесії арттерапевтичного тренінгу.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Базові визначення арттерапії.	2
2.	Тема 2. Історія становлення арттерапії.	4
3.	Тема 3. Арттерапевтичні феномени та ефекти.	2
4.	Тема 4. Методичне забезпечення арттерапії.	2
5.	Тема 5. Зв'язок арттерапії з іншими теоретико-практичними галузями сучасної психології.	4

6.	Тема 6. Основні етапи психологічного консультування з використанням методів арттерапії.	4
7.	Тема 7. Арттерапевтична робота з дітьми і підлітками та дорослими, що пережили кризово-травматичні події	2
8.	Тема 8. Арттерапія в соціальній сфері	2
9.	Тема 9. Ізотерапія.	2
10.	Тема 10. Бібліотерапія. Казкотерапія.	2
11.	Тема 11. Ігрова терапія.	2
12.	Тема 12. Музикотерапія. Особливості роботи із маскою.	4
13.	Тема 13. Арттерапевтичний метод мандала.	2
14.	Тема 14. Арттерапевтичне резюме.	2
	Разом	20

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Базові визначення арттерапії.	2
Тема 2. Історія становлення арттерапії.	2
Тема 3. Арттерапевтичні феномени та ефекти.	
Тема 4. Методичне забезпечення арттерапії.	2
Тема 5. Зв'язок арттерапії з іншими теоретико-практичними галузями сучасної психології.	
Тема 6. Основні етапи психологічного консультування з використанням методів арттерапії.	2
Тема 7. Арттерапевтична робота з дітьми і підлітками та дорослими, що пережили кризово-травматичні події	2
Тема 8. Арттерапія в соціальній сфері	
Тема 9. Ізотерапія.	2
Тема 10. Бібліотерапія. Казкотерапія.	2
Тема 11. Ігрова терапія.	
Тема 12. Музикотерапія. Особливості роботи із маскою.	2
Тема 13. Арттерапевтичний метод мандала.	
Тема 14. Арттерапевтичне резюме.	
Разом	16

4.1.1 заочна форма навчання

4.1. Теми лекційних занять

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Базові визначення арттерапії.	2
Разом	2

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

4.2.1 Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Базові визначення арттерапії.	2

Тема 2. Історія становлення арттерапії.	2
Тема 3. Арттерапевтичні феномени та ефекти.	
Тема 4. Методичне забезпечення арттерапії.	2
Тема 5. Зв'язок арттерапії з іншими теоретико-практичними галузями сучасної психології.	
Тема 6. Основні етапи психологічного консультування з використанням методів арттерапії.	2
Тема 7. Арттерапевтична робота з дітьми і підлітками та дорослими, що пережили кризово-травматичні події	2
Тема 8. Арттерапія в соціальній сфері	2
Тема 9. Ізотерапія.	2
Тема 10. Бібліотерапія. Казкотерапія.	2
Тема 11. Ігрова терапія.	
Тема 12. Музикотерапія. Особливості роботи із маскою.	2
Тема 13. Арттерапевтичний метод мандала.	
Тема 14. Арттерапевтичне резюме.	2
Разом	20

4.2.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Базові визначення арттерапії.	2
2	Тема 2. Історія становлення арттерапії.	2
3	Тема 3. Методичне забезпечення арттерапії.	2
	Разом	6

4.4. Завдання для самостійної роботи

4.4.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Базові визначення арттерапії.	10
2	Тема 2. Історія становлення арттерапії.	10

3	Тема 3. Арттерапевтичні феномени та ефекти.	2
4	Тема 4. Методичне забезпечення арттерапії.	5
5	Тема 5. Зв'язок арттерапії з іншими теоретико-практичними галузями сучасної психології.	5
6	Тема 6. Основні етапи психологічного консультування з використанням методів арттерапії.	2
7	Тема 7. Арттерапевтична робота з дітьми і підлітками та дорослими, що пережили кризово-травматичні події	5
8	Тема 8. Арттерапія в соціальній сфері	2
9	Тема 9. Ізотерапія.	5
10	Тема 10. Бібліотерапія. Казкотерапія.	5
11	Тема 11. Ігрова терапія. Музикотерапія. Особливості роботи із маскою.	3
	Разом	54

4.4.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Базові визначення арттерапії.	7
2	Тема 2. Історія становлення арттерапії.	5
3	Тема 3. Арттерапевтичні феномени та ефекти.	5
4	Тема 4. Методичне забезпечення арттерапії.	7
5	Тема 5. Зв'язок арттерапії з іншими теоретико-практичними галузями сучасної психології.	5
6	Тема 6. Основні етапи психологічного консультування з використанням методів арттерапії.	10
7	Тема 7. Арттерапевтична робота з дітьми і підлітками та дорослими, що пережили кризово-травматичні події	10
8	Тема 8. Арттерапія в соціальній сфері	5
9	Тема 9. Ізотерапія.	
10	Тема 10. Бібліотерапія. Казкотерапія.	10
11	Тема 11. Ігрова терапія. Музикотерапія. Особливості роботи із	8

	маскою.	
12	Тема 12. Арттерапевтичний метод мандала.	5
13	Тема 13. Арттерапевтичне резюме.	10
	Разом	82

Зміст завдання для самостійної роботи

Тема 1. Базові визначення арттерапії

Завдання: На основі опрацювання теоретичних визначень арттерапії розробити короткий опис (1 стор.) можливостей її застосування у роботі практичного психолога (освіта, консультування, корекція).

Форма представлення: конспект із практичним коментарем.

Література: Ільченко І. С. *Арт-терапія: навчальний посібник для студентів*. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 150 с.

Тема 2. Історія становлення арттерапії

Завдання: проаналізувати етапи розвитку арттерапії та на їх основі визначити, які ідеї кожного етапу можуть бути використані у сучасній психологічній практиці.

Форма представлення: аналітичний конспект, практичні висновки.

Література: Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тіунової, Т. Шейкіної. Випуск 5. Київ–Тернопіль: ЕЕАТА, 2018. 200 с.

Тема 3. Арттерапевтичні феномени та ефекти

Завдання: проаналізувати феномени катарсису та сублімації та описати, як вони можуть проявлятися під час арттерапевтичної роботи з клієнтом.

Форма представлення: аналітичне есе з прикладами (1–2 стор.).

Література: концептуальні засади і методика глибинної психокорекції : навч. посіб. / за ред. Т. С. Яценко. Київ, 2008. 342 с.

Тема 4. Методичне забезпечення арттерапії

Завдання: на основі теоретичного матеріалу розробити перелік матеріалів та структурований план арттерапевтичного заняття для однієї категорії клієнтів (діти / підлітки / дорослі).

Форма представлення: практичний план заняття з коротким теоретичним обґрунтуванням.

Література: Калька Н., Ковальчук З. *Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник*. Ч. 1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с.

Тема 5. Зв'язок арттерапії з іншими галузями психології

Завдання: проаналізувати зв'язок арттерапії з психоаналізом або психодрамою та описати приклад можливого інтегрованого використання методів.

Форма представлення: аналітична схема, пояснювальний текст.

Література: Паркулаб О. Г. *Основи психотерапії: навч.-метод. комплекс*. Івано-Франківськ, 2007. 92 с.

Тема 6. Основні етапи психологічного консультування з використанням арттерапії

Завдання: описати етапи арттерапевтичного консультування та змодельовати послідовність дій психолога у роботі з клієнтом.

Форма представлення: конспект-алгоритм.

Література: Цимбалюк І. М. *Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: навч. посіб.* Київ, 2005. 656 с.

Тема 7. Арттерапевтична робота з кризово-травматичними переживаннями

Завдання: проаналізувати теоретичні підходи до арттерапії у роботі з травмою та запропонувати приклад арттерапевтичної техніки для стабілізації емоційного стану.

Форма представлення: аналітичний опис техніки з теоретичним обґрунтуванням.

Література: Вознесенська О. Л. *Ресурси арт-терапії на допомогу вимушеним переселенцям. Практичний посібник для тренерів.* К.: Human Rights Foundation, 2018. 50 с.

Тема 8. Арттерапія в соціальній сфері

Завдання: проаналізувати напрями застосування арттерапії у соціальній роботі та змодельовати приклад арттерапевтичної активності для соціальної групи.

Форма представлення: конспект, опис практичного прикладу.

Література: Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тіунової. Випуск 6. Київ–Львів–Тернопіль: ЕЕАТА, 2019. 224 с.

Тема 9. Ізотерапія

Завдання: проаналізувати етапи ізотерапії та розробити короткий сценарій ізотерапевтичного заняття з урахуванням віку клієнта.

Форма представлення: практичний сценарій з теоретичним коментарем.

Література: Ільченко І. С. *Арт-терапія: навчальний посібник для студентів.* Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 150 с.

Тема 10. Бібліотерапія. Казкотерапія

Завдання: проаналізувати функції казки в психологічній роботі та створити коротку терапевтичну казку з поясненням її психологічного впливу.

Форма представлення: Текст казки, аналітичний коментар.

Література: Казкотерапія як один із методів практичної діяльності психолога: Методичний посібник / Герман Н. І., Горобець Т. В. Черкаси: Вид. від. Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 2015. 142 с.

Тема 11. Ігрова терапія. Музикотерапія. Робота з маскою

Завдання: проаналізувати механізми впливу ігрової, музичної терапії або роботи з маскою та запропонувати приклад їх практичного використання.

Форма представлення: порівняльний конспект, опис практичного прийому.

Література: Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тіунової, Т. Шейкіної. Випуск 5. Київ–Тернопіль: ЕЕАТА, 2018. 200 с.

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Арттерапія» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проєктний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- залік;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних/семінарських заняттях; активність при обговоренні питань практичного/семінарського/лабораторного заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, умінь сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

Питання до заліку з курсу АРТТЕРАПІЯ

1. Загальний огляд сучасної арт-терапії і її окремих напрямів.
2. Класифікація різних форм і методів арттерапії.
3. Проходження індивідуальних і групових сеансів арт-терапії.
4. Методи глибинної психології в арттерапії.
5. Діагностичний і психотерапевтичний інструмент „Мандала”.
6. Інтерактивні арттерапевтичні техніки.
7. Аналіз динаміки групових арттерапевтичних сесій.
8. Мультимедійні арт-терапевтичні практики.
9. Визначення арттерапії та перфекції.
10. Мета та завдання арттерапії.
11. Принципи та функції арттерапії.
12. Філософські витоки арттерапії.
13. Етапи історичного розвитку арттерапії.
14. Науково-теоретична база сучасної арттерапії.
15. Сучасні інноваційні концепції арттерапії.
16. Світоглядна складова функціональності арттерапії.
17. Духовно-естетичні аспекти арттерапії.
18. Психофізіологічні аспекти арттерапії.
19. Педагогічні аспекти арттерапії.
20. Пізнавальні аспекти арттерапії.

21. Складові професійної компетентності арттерапевта.
22. Психотерапевтичні аспекти арттерапії.
23. Роль психолога в арттерапевтичному процесі.
24. Роль клієнта в арттерапевтичному процесі.
25. Поняття норми в арттерапевтичному процесі.
26. Специфіка етичних норм психологічної роботи в арттерапії.
27. Спонтанність та імпульсивність в арттерапевтичному процесі.
28. Арттерапевтична рефлексія.
29. Матеріально-технічне забезпечення арттерапевтичного процесу.
30. Структурно-методичні аспекти арттерапії.
31. Психодіагностичне знаряддя в арттерапії.
32. Визначення катарсису як арттерапевтичного феномену.
33. Визначення сублімації як арттерапевтичного феномену.
34. Креативність як психодинамічна основа арттерапії.
35. Роль неусвідомлюваного в арттерапевтичному процесі.
36. Роль уяви в арттерапевтичному процесі.
37. Роль вербалізації в арттерапевтичному процесі.
38. Роль особистісних смислів в арттерапії.
39. Арттерапія як комплексний засіб психологічної корекції.
40. Символізація як невід'ємна складова арттерапевтичного процесу.
41. Теоретико-методичні аспекти використання метафори в арттерапії.
42. Перфоманс і інсталяція в арттерапії.
43. Динамічне малювання. Світлокольорова терапія.
44. Робота з глиною в арттерапії.
45. Гравюра як терапія.
46. Групова інтерактивна арттерапія.
47. Різні області застосування арттерапії в соціальній сфері : робота з місцевими співтовариствами, з ув'язненими, з бездомними і безробітними.
48. Студійна відкрита група.
49. Динамічна (аналітична) група.
50. Тематична група.
51. Групова арттерапевтична робота з використанням тем, ігор і вправ.
52. Кабінет групової арт-терапії і його оснащення. Правила зберігання образотворчої продукції. Образотворчі матеріали в арт-терапевтичній роботі.
53. Особливості арттерапевтичної роботи з дітьми і підлітками.
54. „Автопортрет у натуральну величину”, як техніка арттерапії.
55. Етичні норми і принципи арт-терапевтичної діяльності.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Загальна система оцінювання курсу :

Поточний контроль – 22 балів; Експрес-опитування – 10 балів; Тестування – 10 балів; Контрольна робота – 10 балів; Самостійна робота та індивідуальні (творчі) завдання – 48 бали; Разом – 100 балів. Додаткові бали набираються за

участь у науково-дослідній роботі: підготовка публікацій і виступ на конференції – по 5 балі; опрацювання завдань із самоаналізу – по 2 бали (за кожну тему).

Вимоги до письмової роботи:

Конкретизуючи критерії та нормативи оцінювання знань керуємося умовним поділом помилок на змістові і фактичні неточності та недоліки. Змістовими і фактичними неточностями вважаються допущенні огріхи, які не відповідають предметному підходу або суттєво змінюють зміст поняття, положення, твердження. Якщо однакові помилки повторюються, то це вказує на незнання або нерозуміння студентом певного положення і рахуються як одна помилка. Змістові та фактичні неточності свідчать про істотні прогалини в знаннях студента. Недоліками вважаються помилки, які є наслідком неухважності або неохайності студента при відповіді та мають другорядне значення. Три недоліки прирівнюються до однієї помилки. В оцінюванні відповідей встановлюються такі **вимоги**: 5 балів (відмінно) виставляються, коли допущено не більше одного недоліку; 4 бали (добре) – коли у відповіді немає помилок, але виявлено не більше трьох недоліків, що прирівнюються; 3 бали (задовільно) – коли у роботі наявні не більше 4 недоліків або зроблено дві помилки; 2 бали (достатньо), коли допущено більше трьох помилок, 1 бал (незадовільно) – якщо у відповіді є 5 і більше помилок; 0-0,9 бали – коли у відповіді немає правильно сформульованих категорій, положень без помилок і недоліків, вона не зараховується.

Есе оцінюються у балах (максимально – 5 балів): 5 – «відмінно»; 4 – «добре»; 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно», 0-1 – робота не зараховується. Бали виставляються за такими параметрами: 1) відповідність тексту есе запропонованій відповідно до теми: – 1 бали ; 2) психологічне розуміння запропонованої теми – 1 бали; 3) переконливість наведених аргументів – 1 бал; 4) узгодженість, послідовність, логічність викладу – 1 бали; 5) оригінальність есе – 1 бали.

В оцінюванні **рефератів і презентацій** встановлюються такі вимоги: бали 5 – «відмінно»; 4 – «добре»; 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно». Критерії оцінювання презентацій: Оцінка «відмінно» виставляється при:

- відповідності змісту презентації темі;
- наявності правильного оформлення презентації;
- якісно підготовленої практичної розробки;
- дотриманні всіх вимог щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічного стандарту.
- наявності електронного або роздрукованого кольорового роздавального матеріалу презентації (екземпляр для кожного члена комісії).

Оцінка «добре» виставляється при наявності незначних недоліків у виконанні презентації та її оформленні.

Оцінка «задовільно» виставляється при наявності суттєвих недоліків у виконанні презентації, окремих недоліків у її оформленні.

Оцінка «незадовільно» виставляється при повній невідповідності вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

Під час захисту презентацій можна використати критерії оцінювання комп'ютерних презентацій.

Критерії оцінювання рефератів (максимальний бал – 5):

Оцінка виставляється з урахуванням двох параметрів: 1) обсяг виконаного реферату (15-16 сторінок); 2) якість написання.

1. Оцінка «відмінно» ставиться за реферат, в якому проблема розглядається вичерпно, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує не менше 5-6 джерел та відповідає чинним правилам оформлення наукової роботи.

2. Оцінка «добре» ставиться за реферат тема якого викладена досить повно, але є певні недоліки у вичерпності логіки викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає чинним правилам оформлення наукової роботи, але містить певні помилки.

3. Оцінка «задовільно» ставиться, якщо обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, або проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки фактичного характеру.

4. Оцінка «незадовільно» ставиться, якщо тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел. Оформлення не відповідає вимогам визначеним до науково-дослідних робіт.

Розподіл балів за виконання **творчого завдання** (максимально 5 балів): 5 – «відмінно»; 4 – «добре»; 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно». Бали виставляються за такими параметрами: 1) відповідність тексту запропонованій темі – 1 бал, 2) змістовність викладу матеріалу (структурованість та обґрунтованість опису) – 1 бал; 3) узгодженість, послідовність, логічність викладу – бали – 1бал; 4) оригінальність – 1бал; 5) захист роботи – 1 бал. Оцінювання **тестування** (максимально 10 балів): «відмінно» (9-10 балів); «добре» (8-6 балів); «задовільно» (5-3 бали), «незадовільно» (0-2 бали).

Семінарські заняття

Поточний контроль здійснюється у формі усного опитування, колективних дискусій і обговорень та презентацій самостійно виконаних завдань. Опитування за кожною темою оцінюється від 0 до 5 балів. Відсутність відповіді оцінюється у 0 балів. В оцінюванні усних чи письмових відповідей та тестових завдань враховується: повнота знань (чи знає студент матеріал з даної теми в загальному аспекті); якість знань (як глибоко розуміє студент теоретичний і практичний зміст усіх понять; наскільки свідомо було засвоєно основні поняття й правила); вміння застосовувати набуті знання до розв'язання практичних завдань; знання основних положень стандартів, правильність використання термінології; вміння викласти засвоєний матеріал відповідно до норм сучасної української літературної мови.

Оцінки у національній шкалі («відмінно» - 5, «добре» - 4, «задовільно» - 3, «незадовільно» - 2), отримані студентами, виставляються в академічних журналах.

Критерії оцінки знань студентів:

Відмінно. Відповідь повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Творче застосування знань при вирішенні завдань. Здатність до знаходження нових джерел знань та способів їх одержання. Спроможність знаходити нові способи розв'язання завдань. Знання мають логічний, доказовий та послідовний характер.

Добре. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Студент вільно оперує знаннями та може застосувати їх у практичній діяльності. Відповідь логічна, доказова, однак не зовсім послідовна у викладенні. Студент спроможний переносити знання в нові учбові ситуації, аргументує правильність власних підходів.

Задовільно. Відповідь неповна, фрагментарна. Знання недостатньо стійкі та послідовні. Студент частково використовує знання у практичній діяльності, застосовує їх в основному при розв'язанні задач репродуктивного характеру.

Незадовільно. Студент неспроможний системно відтворити знання, не дотримується викладених в лекції ідей, теорій, фактів, оперує загальними фразами, які ґрунтуються в основному на життєвому досвіді. Відповідь має стислий та формальний характер. Відсутня стійкість, логічність, послідовність відповіді. Відтворювані знання викривлено, систематизація фактів відбувається в залежності від постановки запитань та власного тлумачення проблеми.

Умови допуску до підсумкового контролю. До підсумкового контрольного випробування допускаються студенти, які прослухали лекційний курс, взяли участь у практичних заняттях, виконали всі письмові завдання (експрес опитування, експрес-тестування, есе, реферат чи презентацію) та написали контрольну (модульну) роботу. У разі відсутності студента з поважних причин при написанні контрольної (модульної) роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи. При неявці студента у зазначений термін без поважних причин кількість балів з модуля дорівнює «0» (нуль). Допускається, як виняток, з дозволу завідувача кафедри одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з курсу (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних занять тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі. Підсумковий контроль знань здійснюється на останньому практичному занятті. Залік передбачає підсумкове оцінювання (у стобальній шкалі) й визначається як сума оцінок за поточний контроль знань та результатів складання змістового модуля.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

Порядок та критерії виставлення балів У разі, якщо здобувач подав декларацію про визнання результатів неформального та /або інформального навчання стосовно певного освітнього компонента ОП, оцінювання відбувається відповідно до Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом

неформальної та/або інформальної освіти, в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затвердженого вченою радою університету, протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.). Результати навчання та компетентності, що можуть бути визнані в межах цього освітнього компонента, можна досягати та здобувати в системі неформальної освіти під час участі в тренінгах, майстер-класах, семінарах, вебінарах, дистанційних курсах, стажуваннях тощо, що підтверджено відповідним документом (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом под.). – пункти 1.5, 1.6, 1.9, 1.10 названого Порядку.

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна:

1. Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тіунової, Т. Шейкіної. Випуск 5. Київ-Тернопіль: ЕЕАТА, 2018. 200 с. 3. Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології / під ред. О. Тіунової. Випуск 6. Київ–Львів–Тернопіль: ЕЕАТА, 2019. 224 с.
2. Ільченко І. С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів. Умань: Видавничо поліграфічний центр «Візаві», 2013. 150 с. <http://chito.in.ua/navchalenij-posibnik-dlya-studentiv-dennoyi-ta-zaochnoyi-formi.html>
3. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
4. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3301/1/%D0%90%D1%80%D1%82%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F-19-10-20.pdf>
5. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції : навч. посіб. / за ред Т. С. Яценко. Київ, 2008. 342 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/423691.pdf
6. Основи практичної психології : підручник / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелєва, Київ, 2012. 536с. <https://www.academia.edu/31720115>
7. Паркулаб О.Г. Основи психотерапії: навч.-метод. комплекс. Івано-Франківськ, 2007. 92 с. <http://www.d-learn.pu.if.ua>
8. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: навч. посіб. Київ, 2005. 656 с. http://shron1.chtyvo.org.ua/Tsymbaliuk_Ivan/Psykholohichne_konsultuvannia_ta_korektsiia_Modulno-reitynhovyi_kurs.pdf
9. Казкотерапія як один із методів практичної діяльності психолога: Методичний посібник із дисципліни «Практика психологічного впливу в клінічній психології» для студентів психологічного факультету денної форми навчання спеціальності 6.030102 – психологія, 6.030103 – практична психологія / Герман Н. І., Горобець Т. В. Черкаси: Вид. від. Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, 2015. 142 с.

Додаткова :

1. Вознесенська О.Л. Ресурси арт-терапії на допомогу вимушеним переселенцям. Практичний посібник для тренерів. К. : Human Rights Foundation, 2018. 50 с. <http://uhrf.org/download/27.pdf>
2. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
3. Психотерапевтичний практикум. Класичний психоаналіз / [ред.- упоряд. З. С. Карпенко]. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2004. Вип. 1. 60 с.
4. Berry J.W. Immigration, Acculturation and Adaptation / J.W. Berry Applied Psychology. 46. P. 5–68.
5. Paolino T. J. Psychoanalytic psychotherapy theory, technique, therapeutic relationship and treatability / Paolino T. J. New York : Brunner/Mazel, 1981. P.123
6. TaJfel H., Turner J. An integrative theory of intergroup conflict / H. TaJfel, J. Turner / The social psychology of intergroup relations. / [Eds. W. Austin & S. Worchel]. Monterey, CA: Brooks. –Cole, 1979. P.33-47

Онлайн

курси:

- <https://www.youtube.com/hashtag/%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F>
- <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-art-terapevticnih-tehnologij-u-roboti-prakticnogo-psihologa-117875.html>

5.2. Методичне забезпечення

Навчальні посібники, інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять; індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни; контрольні завдання до семінарських занять; контрольні модульні роботи з навчальної дисципліни для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу.

5.3. Інформаційні ресурси

www.nbu.gov.ua	Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського
http://pidruchniki.ws	Бібліотека українських підручників
http://www.koob.ru	Куб — електронна бібліотека психологічної літератури
http://bookz.ru	Універсальна бібліотека
www.uk.wikipedia.org	Україномовна версія он-лайн енциклопедія «Вікіпедія»

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).